

Természetvédelmi prioritások és célkitűzések

Hanság

Terület neve:	Hanság
Terület kódja:	HUFH30005
Terület besorolása:	kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület különleges madárvédelmi terület
Kiterjedés:	13545,2 ha

Pioritás (SDF 4.2 Quality and Importance):

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása:

Élőhelytípusok

- Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel (3150)
- Természetes disztróf tavak és tavacskák (3160)
- Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) fontos orchidea-élőhelyei (6210)
- Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410)
- Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230)
- Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)
- Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0)

Fajok

- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*) (1188)
- Dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) (1993)
- Apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*) (4056)
- Díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) (4045)
- Szarvasbogár (*Lucanus cervus*) (1083)
- Európai hód (*Castor fiber*) (1337)
- Vidra (*Lutra lutra*) (1355)
- Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) (1134)

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének helyreállítása:

Élőhelytípusok

- Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410)
- Folyóvölgyek *Cnidion dubi*hoz tartozó mocsárrétjei (6440)
- Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)
- Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230)
- Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta

ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)

Fajok

- Kisfészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*) (4081)
- Ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*) (1071)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) (1060)
- Zánótboglárka (*Maculinea nausithous*) (1061)
- Vértű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) (1059)
- Lápi póc (*Umbra krameri*) (2011)
- Lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) (1042)
- Vágó csík (*Cobitis taenia*) (1149)
- Réticsík (*Misgurnus fossilis*) (1145)
- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*) (1220)
- Rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*) (4121)
- Piske denevér (*Barbastella barbastellus*) (1308)
- Északi pocok (*Microtus oeconomus mehelyi*) (4004)
- Hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*) (1307)
- Közönséges denevér (*Myotis myotis*) (1324)

Jelölő madárfajok:

- bölömbika (*Botaurus stellaris*),
- pocgém (*Ixobrychus minutus*),
- bakcsó (*Nycticorax nycticorax*),
- nagy kócsag (*Egretta alba*),
- vörös gém (*Ardea purpurea*),
- barna rétihéja (*Circus aeruginosus*),
- cigányréce (*Aythya nyroca*),
- pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*),
- kis vízicsibe (*Porzana parva*), s
- szarvascsőrű (Larus melanocephalus),
- küszvágó csér (*Sterna hirundo*),
- nyári lúd (*Anser anser*),
- fekete gólya (*Ciconia nigra*),
- rétisas (*Haliaeetus albicilla*),
- fekete harkály (*Dryocopus martius*)
- nagy lilik (*Anser albifrons*),
- vetési lúd (*Anser fabalis*),
- nyári lúd (*Anser anser*)

Egyéb fontos fajok:

- dankasirály (*Larus ridibundus*)
- szürke gém (*Ardea cinerea*),

Természetvédelmi célkitűzések (SDF 6.2 Management)

Általános célkitűzés:

- A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

- A nagyvad, elsősorban a vaddisznó és a szarvas, okozta természetvédelmi károk csökkentése
- A terület látogatásából és a területen történő mozgásból (pl. gépjárművek, gyalogosok, lovasok, kerékpárosok) adódó károk mérséklése.
- A területen található mesterséges élőhelyek (pl. szántók, faültetvények) átalakítása a termőhelynek megfelelő természetes élőhely-típussá.
- A területen található felhagyott bányaterületek természetvédelmi célú rehabilitációja.
- A talajvízszint lassú, folyamatos emelkedésének elősegítése.
- A megmaradt tőzegkészlet védelme, a tőzegképződési folyamatok újraindítása a lehető legnagyobb területen.
- A gyepek kiterjedésének növelése, elsősorban a termőhelyi viszonyoknak megfelelő, de jelenleg más élőhelytípusú területeken.

Specifikus célok:

Meszes alapkőzetű féltérmetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) fontos orchidea-élőhelyei (6210)

- Kiemelt természetvédelmi cél ezen élőhelyek kiterjedésének növelése az egykori, mára megsemmisült élőhelyeken.
- A meglévő előfordulási helyek kiemelt védelme és az élőhely-típusok fennmaradásához szükséges kezelések biztosítása.
- A beerdősülés, a túlzott cserjésedés és a fűavar felhalmozódás megakadályozása a meglévő élőhelyeken.
- Az állományokban meglévő és a jövőben betelepülő özönnövények eltávolítása.

Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) és Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230)

- A meglévő, jó természetességű láprétek és kiszáradó láprétek fenntartása mozaikos kaszálással (ha szükséges).
- Az élőhely-típusok ökológiai vízigényének biztosítása, elsősorban a területen található vizek visszatartásával (lecsapolás, kiszáritás megszüntetése), szükség esetén vízpótlással.
- Becserjésedésük és erdősödésük megakadályozása.
- Az állományokban meglévő és a jövőben betelepülő özönnövények, különösen a magas aranyvessző, eltávolítása.
- Kiterjedésük növelése az egykori előfordulási területen, például a funkciójukat veszített csatornák környezetének rovasára.

Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei (6440) és Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)

- Állapotuk fenntartása évi egyszeri, mozaikos kaszálással vagy kíméletes, szakaszos legeltetéssel.
- Becserjésedésük és erdősödésük megakadályozása.
- A gyepfelszín károsodásának megelőzése.
- Az idegenforgalom és területhasználat okozta taposási kár mérséklése, illetve megszüntetése.
- Az állományokba meglévő és a jövőben betelepülő özönnövények eltávolítása.

Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0)

- Folyamatos, a természetes erdőképnek (fajösszetétel, szerkezet, korosztály)

megfelelő erdőborítás biztosítása az élőhely-típusoknak megfelelő termőhelyeken.

- A nagy kiterjedésű (>1-2 ha) fiatalosok, tarvágások és véghasználati területek kialakulásának megelőzése, a már meglévőkön természetes erdőképnek megfelelő erdők kialakítása.
- Az odvas fák, lábon száradó és földön fekvő holtfa jelenleginél nagyobb mennyiségben történő biztosítása (megőrzése) a hozzá kötődő állatvilág védelme érdekében.
- A vegyszeres gyomirtás (elsősorban siskanád és szeder ellen) megelőzése megfelelő erdőműveléssel az aljnövényzet védelme érdekében.
- Az állományokban meglévő, de ott természetes körülmények között nem élő fajok (pl. akác, zöld juhar, erdei fenyő, fekete fenyő, fekete dió) eltávolítása, ahol szükséges
- Az állományok közé ékelődő vagy a termőhelyen kialakított nem őshonos fajú faültetvények helyén az eredeti keményfás ligeterdő helyreállítása.

Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)

- A meglévő állományokban folyamatos, a természetes erdőképnek (fajösszetétel, szerkezet, korosztály) megfelelő erdőborítás biztosítása az élőhely-típusoknak megfelelő termőhelyeken.
- A nagy kiterjedésű (>1-2 ha) fiatalosok, tarvágások és véghasználati területek kialakulásának megelőzése, a már meglévőkön természetes erdőképnek megfelelő erdők kialakítása.
- Az odvas fák, lábon száradó és földön fekvő holtfa jelenleginél nagyobb mennyiségben történő biztosítása (megőrzése) a hozzá kötődő állatvilág védelme érdekében.
- A vegyszeres gyomirtás (elsősorban siskanád és szeder ellen) megelőzése megfelelő erdőműveléssel az aljnövényzet védelme érdekében.
- Az állományokban meglévő, de ott természetes körülmények között nem élő fajok (pl. akác, zöld juhar, fekete dió, nemes nyár, őszirózsa-fajok, nebánsvirág-fajok, süntök) eltávolítása, ahol szükséges
- Az állományok helyén lévő mesterséges faültetvények helyén az eredeti élőhelynek megfelelő erdők fokozatos helyreállítása.

Kisfészkes aszat (*Cirsium brachycephalum*)

- A kaszálások során 0,5-1 ha kiterjedésű, változó helyszínű területek kaszátlanul hagyása.

Vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*)

- Állandó, vagy legalább az év jelentős részében megmaradó vízborítású, halmentes kisvizek fenntartása.
- Az időszakos vízborítású területek megőrzése, ebben a földhasználók érdekelte tétele.

Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

- Úszó és rögzült hínár növényzetben gazdag állóvizek megőrzése
- Invázió (konkurrenciát jelentő) fajok betelepülésének megakadályozása, a probléma jelentőségének bemutatása az lakosság számára.

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

- Az ismert élőhelyeken és potenciális előfordulási területeken a vízfolyások, csatornák, vízállások mentén a parti növényzet kímélete.

- Kaszálások alkalmával a mélyebb fekvésű, vizes foltokon menedék területek fennhagyása.
- Megfelelő vízellátottság biztosítása, vízelvezetés megszüntetése.

Zanótboglárka (*Maculinea nausithous*)

- Az ismert populációk élőhelyein mozaikos kaszálás alkalmazása, jelentős arányú menedék területek fennhagyásával.
- Kaszáláskor a szegélyek kímélete, árnyékoló állomány foltok (cserjék) meghagyása foltokban.
- Özönnövények (főként magas aranyvessző) terjedésének megakadályozása.
- Nádasodás visszaszorítása.
- Megfelelő vízellátottság biztosítása, a vízelvezetés megszüntetése.

Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

- Az ismert populációk élőhelyein mozaikos kaszálás alkalmazása, jelentős arányú menedék területek fennhagyásával.
- Özönnövények (főként magas aranyvessző) terjedésének megakadályozása.
- Nádasodás visszaszorítása.
- Megfelelő vízellátottság biztosítása, a vízelvezetés megszüntetése.

Ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*)

- A faj eddig feltárt élőhelyeinek megóvása az erdészeti jellegű beavatkozásoktól (amennyiben erdőterületre esik, tisztásként kell kezelni).
- A megfelelő vízellátottság érdekében a víz elvezetését – ha van működő csatorna, árok – meg kell szüntetni.
- Ahol a cserjésedés túlzott mértéket öltött (szakember véleménye alapján), a szükséges mértékig vissza kell szorítani .
- Nádasodást és szárazabb foltokon az aranyvessző előre törését meg kell akadályozni, a zombékos szerkezetet megkímélő berendezéssel (alternáló kaszálás, kézi kaszálás, stb.).
- Az egyes élőhely foltok közti átjárás lehetőségét biztosítani kell a csatornák partján és erdő szegélyeken, rendszeres kaszálással kialakított ökológiai folyosók fenntartásával.
- A faj számára alkalmas további területek felderítése után visszatelepítéssel és betelepítéssel növelni, stabilizálni kell az állományt.

Díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*)

- Kisvízfolyások, csatornák littorális és hínár növényzetének kímélete.
- Kotrások szükségességének felülvizsgálata, lehetőség szerint elhagyása, vagy a csatornák féloldali fenntartásúvá alakítása.
- Bemosódások megakadályozása, pufferzóna kialakítása és fenntartása az élőhelyül szolgáló víztestek környezetében.

Lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*)

- Lápi jellegű vizek (holtágak, morotvák, egyes csatornák, bizonyos bányatavak) karakterének megőrzése
- Átfolyó rendszerű vízpótló rendszertől való leválasztás, csak időszakos hozzáfolyás biztosítása

Vágó csík (*Cobitis taenia*)

- eltérő áramlású terek fenntartása, kialakítása, csatornák kotrásának mérséklése, féloldali fenntartási munkákra való áttérés előtérbe helyezése.

Lápi póc (*Umbra krameri*)

- A még megmaradt népesség pontos felmérése, a benépesített árkok és csatornák élőhelyviszonyainak fenntartása, a fenntartási munkák ennek megfelelő tervezése.
- Az összes alkalmas, potenciális élőhely felmérése és ahol lehetséges, a faj betelepítése a további fennmaradás biztonságának növelése érdekében, alkalomadtán más népekből állománymentési céllal történő áttelepítés is szükséges lehet.

Réticsík (*Misgurnus fossilis*)

- Eltérő áramlású terek fenntartása, kialakítása, csatornák kotrásának mérséklése, féloldali fenntartási munkákra való áttérés előtérbe helyezése.
- Lápi jellegű élőhelyek fenntartása, leválasztása az áramló vizű csatorna hálózatról.
- A funkciójukat veszített árkok és csatornák fix küszöbszintű dugókkal való leválasztása, csak időszakos vízpótlási lehetőség fenntartásával (nagyvizek esetében).

Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása.
- Kagylók számára alkalmas élőhelyek fenntartása, kímélete.

Európai hód (*Castor fiber*)

- Patakmenti bokorfüzesek kímélete.

Vidra (*Lutra lutra*)

- Folyó és állóvizek túlhalászatának elkerülése.
- Ökológiai folyosók biztosítása.

Közönséges denevér (*Myotis myotis*), hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*), pisze denevér (*Barbastella barbastellus*) és egyéb denevérfajok

- Az denevérállomány faunisztikai felmérése és az egyes fajok gyakoriságának megállapítása.
- A búvóhelynek alkalmas odvas fák megőrzése az erdészeti munkák során.

Északi pocok (*Microtus oeconomus mehelyi*)

- Megfelelő vízellátottság és vízdinamika biztosítása, vízvezetés megszüntetése.
- Kaszáláskor megfelelő méretű menedék területek fennhagyása.
- Az élőhelyek elnádásodásának és becserjésedésének megakadályozása.

Bölömbika (*Botaurus stellaris*), pocgém (*Ixobrychus minutus*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), nagy kócsag (*Egretta alba*), vörös gém (*Ardea purpurea*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), cigányréce (*Aythya nyroca*), pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*), kis vízicsibe (*Porzana parva*), szarvasgém (*Larus melanocephalus*), küszvágó csér (*Sterna hirundo*), szürke gém (*Ardea cinerea*), nyári lúd (*Anser anser*), dankasirály (*Larus ridibundus*)

A költőhelyül szolgáló vizes élőhelyek megőrzése, rekonstrukciója.

- A költőhelyek háborítatlanságának megőrzése, helyreállítása.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), fekete harkály (*Dryocopus martius*)

- A költőhelyül szolgáló erdei élőhelyek megőrzése, természetes fajokösszetételének rekonstrukciója.
- Az idős, fészkelésre alkalmas erdők arányának növelése.

Nagy lilik (*Anser albifrons*), vetési lúd (*Anser fabalis*), nyári lúd (*Anser anser*)

- A vonuló és pihenőhelyek háborítatlanságának megőrzése.
- Gazdálkodók minél nagyobb arányú bevonása az agrárkörnyezetvédelmi és MTÉT programokba a táplálkozóhelyek biztosítása érdekében.